

A munkában részt vettek: Bóka Gergely, Kenéz Ágnes, Lukács József, Pópity Dániel a JATE Régészeti Tanszék hallgatói.

LICHTENSTEIN LÁSZLÓ

90. Enese, Szabadság utca 72.

(Győr-Moson-Sopron megye) U, B, A, H, Á

1971. augusztus 3-án lakossági bejelentést kapott a Xantus János Múzeum, hogy az udvarban meszesgödör ásásakor embercsontok kerültek elő. A tulajdonos elmondása alapján egy Ny-K-i sírt bolygattak meg a munkások. Még korábban az akkor előkerült sírtól mintegy 3 m-re egy másik sírt bolygattak meg a munkások, emésztőgödör ásásakor. A korábban megbolygatott sírből ember- és lócsontok kerültek elő. A lócsontok megmaradt töredékeit, valamint az újabb sírből előkerült ezüst, rombusz alakú veretet átadták a múzeumnak. A két lelet minden bizonnyal két különálló sírhoz tartozott.

2002. március 20-án helyszíni szemlét tartottunk, amikor sikerült azonosítanunk a lelőhelyet. Az új tulajdonos beszámolójából kiderült, hogy a ház bővítésekor újabb sírt bolygattak meg.

2002. július 10. és 24. között a lelőhelyen hitelesítő ásatást folytatott a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete. A költségeket az intézet és a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Kutatóintézete által vezetett Nemzeti Kutatási Fejlesztési Pályázat anyagi keretei biztosították. A *Történelmi genetika a magyar ethnogenezis kutatásában* címet viselő program keretében olyan új 10. századi temetőket hitelesítünk, melyekből olyan genetikai minta nyerhető, ami kiegészíti a folyamatosan bővülő, s a program céljával kitűzött adatbázist.

Az ásatás során egy sírt sikerült feltárnunk, valamint egy neolit teleprészletet. A feltárt sír Ny-K-i tájolású volt, háton fekvő, nyújtott testtartású csontvázzal, melynek jelentős része bolygatott. A bolygatás nyomán a koponya, valamint a medence; illetve a medence felett előkerült csontok nem maradtak in situ helyzetben. A bolygatás idejét, a sír pontos korát a leletanyag hiányában nehéz megállapítani. A sírban az eltemetés időpontjára utaló melléklet nem volt. A bolygatott csontok mellett talált két zselizi kerámiatöredék nem tekinthető korjelzőnek.

A feltárt síron kívül egy zselizi teleprészlet is belesett a megkutató területbe. A feltárt objektumok közül kiemelkedik a 4. objektum, amely valamikor munkagödör lehetett, majd pedig a telep maradványaival feltöltődött. Az objektumból a vastag durva kerámiatöredékek mellett vékony falú, bekarcolt vonaldíszes edénytöredékek is előkerültek. A másik kiemelkedő objektumrészlet a 4. szelvény feltárásakor került elő. A szelvényből nemcsak a zselizi telep maradványai kerültek elő, hanem szórványban kora bronzkori kerámiamaradványok és szórvány Árpád-kori edénytöredékek is (bográcsperemek). Takács Miklós meghatá-

rozása alapján a peremtöredékek egy része a 10. század végére, s a 11. századra keltezhető, míg az újabb töredékek pedig már egy későbbi megtelepülési fázisra, a 12. századra utalnak.

A 1,5 m mély kultúrréteg alapján egy olyan nagy objektum részletét sikerült megtalálnunk, amely jórészt a zselizi telep időszakában volt használatban. Erre utal a nagyszámú kerámiatöredék, a pengemaradványok, s az ételmaradványok is.

A mély objektumrészlet a szelvény egész területére kiterjedt, azt azonban sem hosszában, sem pedig keresztben nem tudtuk további rábontással megnövelni.

A 6. szelvényben feltárt objektumok, hasonlóan a 4. szelvényhez, több régészeti kor emlékeit rejtették. A zselizi kerámialeletek mellett bronzkori edények töredékei is előkerültek. A 13. objektum betöltésében talált bombatestű edény, valamint egy ugyanitt előkerült nagyobb maradvány a kisapostagi kultúrába tartozott.

Az ásatás helyszínétől nem messze, a Szabadság utca 84. szám hátsó portájáról az ásatás ideje alatt egy avar kori, jó megtartású edényt hoztak el az ásatás helyszínére. A 6-7. századra datálható kerámia arra utal, hogy a Szabadság utca telkeinek hátsó részén végig húzódó magas dombhát nemcsak a neolitikum, s a bronzkor idején volt lakott terület, hanem az avar időszakban is.

A lelőhely a Hanság felnyúló homokdombvonulatán helyezkedik el. A meglévő neolit telep a DVK utolsó fázisában, a zselizi időszakban létezett. Kiterjedését, s fennállásának időtartamát a feltárt terület nagyságából nem lehet megmondani. Az ásatás során minden bizonnyal csak a telep szélét sikerült megtalálnunk.

A keresett 10-11. századi temető nagy része sajnos a korábbi földmunkák során elpusztult. A megtalált egy sír pedig csak feltételesen kapcsolható a temetőhöz. A viszonylag kis sírszám arra utal, hogy egy kiscsaládi temető helyezkedett el a dombvonulaton. A melléklet hiányában kérdéses maradt, hogy a temető egybeesett-e azzal a lelőhellyel, ahonnan egy rozettás lószerszámveret került a múzeumba (Enese, belterület megnevezéssel); vagy pedig Enese homokos teraszain több, egymáshoz közel eső kisszámú közösség temetőjével kell számolnunk.

Konzulens: Tomka Péter. Munkatárs: dr. Mende Balázs antropológus.

LANGÓ PÉTER

91. Eszteregnye, Kenderföldek-dűlő

(Zala megye) R

2002. augusztus 26. és október 9. között 1990 m²-t tártunk fel a 78. számú lelőhelyen az épülő M7-es autópálya nyomvonalán. Összesen 33 objektumot dokumentáltunk.

Az előzetes terepbejárások alapján újkőkori telepjelenségekre lehetett számítani. A kijelölt területet kutatóárokka l szondáztam. Maga a lelőhely egy lankás